

הנדון:

..הנשים הן הכושים של כל העולם"

עבדות לבנה

הן לגבי שרות הנשים בצה"ל, הן לגבי ההפלות. ההסכם הקואליציוני הוא — בין השאר — קשר של גברים נגד הנשים. הנשים אינן מתקרמות. הן נסוגות.

מדוע קיימת בקרב ציבור הנשים מודעות כה מעטה לזכויותיהן? מדוע לא היתה בארץ הפגנה של מאה אלף נשים נגד התיקון בחוק? מדוע לא רעדו אמות הסיפים?

אחת הסיבות לכך היא התרבות השקדנית שיש לתנועת המאבק למען זכויות האשה בקרב הנשים עצמן.

גם מבחינה זו אין ישראל, ואין הנשים בישראל, יוצאות דופן. להיפך. זוהי התמונה הרגילה של כל קבוצה היוצאת למאבק של שיחרור, בכל מקום, בכל זמן. זה פועל כך:

אמיתי לשיחרור מתנהג בתוכו, בליבו, בנפשו. כאשר הוא עצמו חש בעלבון הדיכוי, כאשר התשוקה לשיחרור בוערת בנפשו, כאשר הוא פוסל את הערכים של מדכאיו ומעצב לעצמו ערכים משלו — כי אז כבר נחל את הניצחון העיקרי. מאותו שלב והלאה, השיחרור הממשי אינו, אלא בעיית טכנית. עניין של זמן ונסיבות.

אחת האגדות השולטות בארץ היא שהנשים הישראליות אינן זקוקות לשיחרור, מפני ש, הן כבר משוחררות.

ההשתחררות. הן דומות לכושים באמריקה, לעמים המדוכאים באפריקה ובאסיה, לפרעלים בארצות-התעשייה במאה ה-19. הן מדוכאות, מפני שהן משויות מות בנפשו עם הדיכוי, הדיכוי נראה להן כדבר מובן-מאליו, כסדר טבעי שאין להרהר אחריו. בסתר ליבן הן קיבלו את פונדמנטליזם של מדכאיהן — מבלי להבין כי פונדמנטליזם זה לא בא אלא כדי להצדיק את דיכוייהן.

האיש שהיטיב להבין בעייה זו, אולי יותר מכל אדם אחר, היה מוהאנדאס גאנדי. כיום זכור המאהטמה («הנפש הגדולה»).

שינוי חוקי-ההפלות אינו רק גיר צחון הדתיים-המיקצועיים על החילוניים, או ניצחון הימין על המרכז והשמאל. מענייני, זהו ניצחון הגברים על הנשים.

הוא הופך את גוף האשה לסחורה, הן שייכת למישהו — למדינה, לצה"ל, לממשלה, לכנסת, לקואליציה, למפלגה. כל אלה הם מוסדות גבריים מובהקים, מיבצרי הארנות של הדיכוי על האשה.

בממשלה אין אף אשה אחת. בכנסת ובצמרת המפלגות פזורות כמה נשים — כשם שפזורים בהן כמה דרוזים, עיראקים ומארוקאים. גויים-של-שבת.

במיקרה זה: שיקפסם-שני-שבת. לא בנקל היתה עוברת בכנסת הצעת חוק המפלה בגלוי את הדרושים, או את «עדות המירוח». שום מיצוה קואליציונית לא היתה מצליחה להביא לחקיקת חוק שהיה פוגע בגופו של הגבר. אך הנה התקבל חוק הפוגע בגופה של האשה, הקובע מה מותר לאשה לעשות בגורפה ומה אסור.

עקרונית, אין הכרז בין חוק כזה ובין "העבדות הלבנה" של ימים עברו — המיסחר בנשים אירופיות, שנמכרו כזונות ברחבי העולם.

השאלה הגדולה היא: איך זה היה ביכול אפשרי? איך יכולים עסקני-המפלגות להעזו לחורק חוק כזה במדינה שבה מהוות הנשים רוב?

התשובה טמונה בשאלה עצמה. איך אפשר היה לחוקק חוק כזה, איך היה הרוב מתנגד לכך בפועל. ישראל היא מדינה דמוקרטית, פחות או יותר. אותם העסקנים, שחוקקו את חוקי התועבה הזה נגד הנשים, נבחרו על-ידי הבוחרים והבוחרות. אם נניח שהיחס המיסודי בין הגברים והנשים שווה, פחות או יותר, בקרב ציבורי-הבוחרים של כל המפלגות, הרי כל העסקנים האלה נבחרו על-ידי ציבורים שהנשים היו בהם רוב. איש מהם לא יכול היה להיבחר אילו היו הנשים מחריות אותן.

ומכאן: איש מהם לא היה מצביע בעד הצעת-החוק הזאת, אילו חשש שבבחירות הבאות יוחרם על-ידי הנשים, אילו היו הנשים קמות ואומרות: לא נבחר בעד רשתי מה. הכוללת את האיש הזה.

אין בארץ מחנות-ריכוז לנשים. נשים מת-מדות אינן נזרקות לכלא. כפי שקרה בראשית המאה ה-20, כאשר הסאפי-ראניס, שתבעו את זכות-הבחירה לנשים, נכלאו. נכפתו, וחוקו בתאים שבהם הגי' עו המים עד צווארן. והואכלו בכוח אכזרי כאשר שבתו שבתית-רעב.

בישראל החופשית יכולה כל אשה (ולפחות כל אשה יהודיה) להתבטא. להיי אבק, למחות, לארגן. **ובכל זאת, בסוף שנות ה-70' של המאה ה-20 מעזה קואליציה של גברים לא רק למנוע חוק המעניק לאשה את זכות-הבעלות על גופה, אלא אף לבטל חוק כזה אחריו שכבר נתקבל.**

אין זאת רק תעודת-קלון לגברים. זוהי גם תעודת-עניות לנשים. המעשה של הגברים והמחדל של הנשים משלמים זה את זה. אין האחד בידעני השני.

אין זו תופעה בלתי-רגילה. להיפך, זוהי התמונה הרגילה לפני כל מהפכה. הנשים בישראל דומות לכל ציבור מדוי כח אחר בעולם, לפני התחלתו של תהליך

זה מול זה: חתן וכלה מצטלמים מול הכנסת, כשפמיניסטיות מפגינות נגד החוק

בראשית שולטים המושגים של האדונים. הכושים הם נחותים. ההודים אינם מסור גלים לשלוט בעצמם. הפועלים הם עצי לנים. מקומה של האשה הוא «בכנטייה, במיטבח ובמיטת-היולדת». (וכבר נאמר: «הנשים הן הכושים של כל העולם».)

קבוצה של לוחמי-שיחרור (או לוחמות-שיחרור) משתחררת ממושגים אלה, ויוצאת למאבק. מי מצטרף אליה? לא המסודרים, ה"נורמליים", אותם המקבלים תמיד את סדרי-החברה כמות שהם. אלא יוצאי-הדור פן, הלא-יוצלחים, המפסידים, הרדיקלים. קצרי-השיער בחברה שבה מחייבת האופנה שערות ארוכות, או ארוכי-השיער בחברה שבה שולטת האופנה של שערות קצרות. הם נראים כתימהוניים, ואף כמטורפים ממש. ולא פעם הם אכן כאלה.

גם כאשר הרדיקלים הפרועים אינם אלא מיעוט בקרב חברי התנועה החדשה, הם הבולטים, הפעלתניים, הקולניים. הם מסרביעים את חותמם על התנועה כולה. ובעידן של טלוויזיה, תופעה זו בולטת עוד יותר.

התוצאה: אנשים תושיכים את עצמם כ"הגונים", כ"אנשים מן ה"יישוב", שאינם חפצים להתבלט, ודא כל שכן להסתכן, מדירים את

זוהי אגדה נוחה מאד — לגברים. המהפכה הצינונית אכן דגלה בשעתו בשיחיון האשה. אמנם, הרצל עצמו היה בעל יחס דו-ערכי מאד לנשים (הוא היה משוער בד לאמו, אך שוא את אשתו וירד לחייה. נדמה שמעולם לא היו לו יחסי-אהבה של ממש עם אשה). אולם האידיאליסטים שבאו לארץ ממזרח-אירופה חלמו גם על שיח-רור האשה — לפחות תיאורטית. בקיבוץ נעשה גם נסיון כלשהו להגשים אידיאל זה. אך בנעוריו לא נתקלתי מעולם באשה שמילאה את תפקיד המרכז של ענף-הפלח. כשם שלא נתקלתי אף באשה אחת שהיתה מפקדת בכירה בפלמ"ח, באצ"ל או בלח"י.

אין טעם בוויכוח על העבר. אך יש טעם בניתוח המציאות בהווה.

כיום עומדת האשה הישראלית בתחתית הפזים של מעמד האשה בחברות המערביות. היא מפגרת בהרבה אחרי חברותיה בארצות הברית, בקנדה, בארצות סקנדינביה, בצרפת, בגרמניה המערבית.

בכל הארצות מן הסוג הזה צועדות הנשים קדימה, לקראת היעד של שיוויון אמיתי. גם שם היעד הזה רחוק עדיין. אך שם לא יעלה כלל על הדעת שהגברים יצליחו להתרחק מן היעד הזה. והנה, זהו מה שקורה עתה בישראל.

לה" בעיקר כקדוש מעונה, שהטיף נגד האלימות ושנפל לבסוף קורבן לה. אולם זה היה רק חלק מדמותו של האיש. גאנדי היה גם מדינאי ממוחל ומפוכח ביותר. הוא ראה לפניו מציאות שבה של-טו כמה אלפי בריטים, פקידים וחיילים, על תתיבשת עצומה, ובה אוכלוסייה של 500 מיליון איש.

הוא הבין כי בעייתו האמיתית אינה כיצד להביס את הבריטים. שום כוח בעולם אינו יכול לדכא לאורך ימים 500 מיליון בני-אדם שאינם רוצים בכך. הבעיה ה"אמיתית" היתה כיצד להביא את 500 המיליונים לכך שירצו בסילוק השליט הזר, בחרות, בעצמאות.

לשם כך ערך גאנדי את מיבצעי-התנגד דות המפורסמים שלו. בראש קבוצה קטנה של חסידים יצא להפך את החוק בדרכים בלתי-אלימות. כך הלך לייצר מלח, בניגוד לחוק שאסר זאת, ושנועד לשמור על המור נופול הממשלתי. הוא נכלא. צם עד סף המוות, שוחרר, נכלא שוב. כאשר הצליח לעורר את התודעה הלאומית של ההודים, להדליק בליבם את הלהבה של הדוות-החרות, נפלטו הבריטים כימעט מאליהם, בלי מאמץ.

זוהי דרכו של כל מיעוט מדוכא, של כל עם הנאנק תחת שילטון זר, של כל מעמד מנוצל. המאבק הי